

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 439 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Негматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farhod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Финансовое моделирование устойчивых стратегий: роль esg-факторов в оценке стоимости предприятия	422
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni o'zbekiston bank tizimi faoliyatiga qo'llash yo'llari	432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	

GERMANIYANING DEUTSCHE BANKI VA BUYUK BRITANIYANING BARCLAYS BANKI XIZMATLAR AMALIYOTI VA UNI O'ZBEKISTON BANK TIZIMI FAOLIYATIGA QO'LLASH YO'LLARI

Raxmatov Temur Sotiboldiyevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Bank ishi" kafedrası
dotsenti v.b., PhD.

Annotatsiya: Ushbu maqolada xorijiy banklardan bo'lgan Germaniyaning Deutsche banki va Buyuk Britaniyaning Barclays Banklarida qo'llaniladigan xizmat turlari, ushbu banklarning daromadlari, qaysi xizmat turlarining daromadliligi yuqoriligi o'rganilgan. Ushbu tijorat banklarining amaliyotini O'zbekiston bank tizimiga qo'llanilishi bo'yicha bo'yicha xulosalar shakllantirilgan hamda takliflar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: bank xizmatlari, tijorat banki daromadi, innovatsion moliyaviy xizmatlar, investitsiya banki, xususiy bank, aktivlar boshqaruvi, sof foyda, chakana bank xizmatlari, xalqaro operatsiyalar, raqamli xizmatlar.

Abstract: This article examines the types of services used by foreign banks such as Deutsche Bank of Germany and Barclays Bank of Great Britain, the income of these banks, and which types of services are more profitable. Conclusions are made and proposals are given regarding the application of the practices of these commercial banks in the banking system of Uzbekistan.

Key words: banking services, commercial bank income, innovative financial services, investment banking, private banking, asset management, net income, retail banking, international operations, digital services.

Аннотация: В данной статье рассматриваются виды услуг, используемые иностранными банками, такими как Deutsche Bank Германии и Barclays Bank Великобритании, доходы этих банков, какие виды услуг являются более прибыльными. Сделаны выводы и даны предложения относительно применения практики этих коммерческих банков в банковской системе Узбекистана.

Ключевые слова: банковские услуги, доход коммерческого банка, инновационные финансовые услуги, инвестиционный банкинг, частный банкинг, управление активами, чистая прибыль, розничный банкинг, международные операции, цифровые услуги.

KIRISH

Bank raqamli platformalari orqali xizmat ko'rsatishda electron tovarlar, bank kartalari, electron pul o'tkazmalar, onlayn kreditlar, onlayn omonatlar, enternet bank xizmatlari, electron to'lov provayderlari hamda sohaga oid boshqa vositalar integratsiyasini ko'rsatish xamda mazkur jarayonning mexanizmi quyidagicha ifodalanadi.

Bizning fikrimizcha, innovatsion rivojlanish o'z yo'nalishida muayyan bir bank mahsulotlari sotuv bozorining xarakteriga qarab, bozor jamlanmasi bilan uyg'unlashadigan yo'nalishlarini afzal ko'rishi lozim. Sotuv tarmog'ini rivojlantirish u bankning iqtisodiy ko'rsatkichlarini o'sishiga xizmat qiladigan xaridorlar doirasida bazis bozorlarini shakllantirishini kafolatlaydigan holatda xam istiqbolli hisoblanadi. Agar bazis bozorlarni shakllantirish bilan qatorda yangi mahsulotlarning sotuv bozorlarini yuzaga keltirish uchun ham sharoitlar kafolatlanadigan bo'lsa, bank mahsulotlar chizig'i tarkibi istiqbolli sanaladi.

So'ngi yillar davomida axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining ommaviy rivojlanishi va uning keng joriy etilishi, jahonning global rivojlanishiga turtki bo'lib xizmat qildi. Har tomonlama rivojlanayotgan mazkur axborot kommunikatsiya sohasi – iqtisodiyotning turli tarmoqlarida bo'lgani kabi bank tizimi faoliyatida ham o'zining peshqadamligini namoyon etmoqda.

Xorijiy mamlakatlar banklarida xizmatlar amaliyoti, ayniqsa, global iqtisodiyotning rivojlanishi bilan bog'liq ravishda joriy davrda dolzarb ahamiyatga ega. Banklar nafaqat o'z mamlakatlaridagi iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash, balki transmilliy korporatsiyalar va xalqaro savdo operatsiyalarini amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Tijorat banklarida bank xizmatlarini takomillashtirish va bu xizmatlar samaradorligini oshirishning ilmiy-amaliy va metodologik jihatlari xorijlik iqtisodchi olimlardan Antunes Jorge, Haralayya Bhadrappa, Harker T. Patrick, Khalifaturafiah Sholikha, Lee Chi-Chuan, Xinrui Li, Chin-Hsien Yu, Lee Chien-Chiang, Chih-Wei Wang, Nguen Thanh Pham Thien, Son Hong Nghiem, Eduardo Roca, Oluwaseyi Ebenezer, Wahyudi Setyo Tri, Kartika Sari, Zhao Jinsong, Xinghao Li, Chin-Hsien Yu, Zhao Kun, Jiaming Pi, Zhong Kaiyang, Chenglin Li, Allen N. Berger, Yener Altunbas, David Humphrey, Philip Molyneux, Joseph P. Hughes, Loretta J. Mester, Subal S. Kumbhakar, Albert Assaf, John O.S. Wilson, Yizhe Dong, Steven Fries, Anita Taci, John H. Leusner, John J. Mingo, Anatoliy Peresetsky va Veronika Belousova kabilarning tadqiqotlarida aks aks etgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotni olib borishda analiz va sintez, induksiya va deduksiya, statistika va taqqoslash kabi tadqiqot usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Deutsche Bank – Germaniyaning yetakchi moliyaviy institutlaridan biri bo'lib, xalqaro miqyosda keng faoliyat yuritadi. Bank 1870-yilda tashkil etilgan va bugungi kunda chakana va xususiy bank xizmatlari, korporativ bank xizmatlari, sarmoya banki hamda aktivlarni boshqarish bo'yicha global yetakchi hisoblanadi.

Deutsche Bank quyidagi asosiy xizmatlarni taqdim etadi:

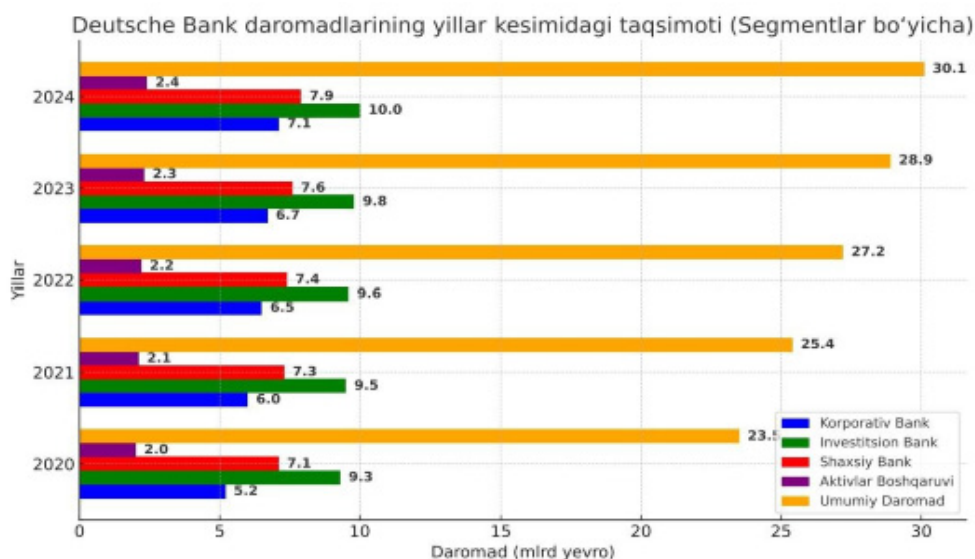
Chakana va Xususiy Bank Xizmatlari: Xususiy shaxslar hamda kichik va o'rta bizneslar uchun kreditlar, omonatlar, investitsiya xizmatlari va boylikni boshqarish xizmatlari.

Korporativ Bank Xizmatlari: Yirik kompaniyalar uchun kreditlar, xalqaro to'lov tizimlari, likvidlik boshqaruvi va valyuta operatsiyalari.

Sarmoya Bank Xizmatlari: Kapital bozorlari, obligatsiyalar chiqarish, M&A (birikish va qo'shilish) bo'yicha maslahat xizmatlari va risklarni boshqarish.

Boyluk va Aktivlarni Boshqarish: Yirik mijozlar, fondlar va davlat organlari uchun investitsiya boshqaruvi va moliyaviy rejalashtirish xizmatlari.

1-rasm ma'lumotlaridan aniq ko'rib turibmizki, 2020-yilda Deutsche Bank 23,5 mlrd. evro daromad qilgan bo'lsa, shundan eng yuqori daromadligi investitsion bank segmentidan kelayotgan bo'lsa, ya'ni 9,3 mlrd. evro daromad olayotgan bo'lsa, 2024-yilda umumiy daromadi 30,1 mlrd. evro bo'lgan, umumiy daromad 2020-yilga nisbatan 28% miqdorida oshgan bo'lsa, 2024-yilda ham investitsion bank segmenti ko'proq daromadni 10,0 mlrd. evro ko'rsatganini tahlillardan ko'rsak bo'ladi.

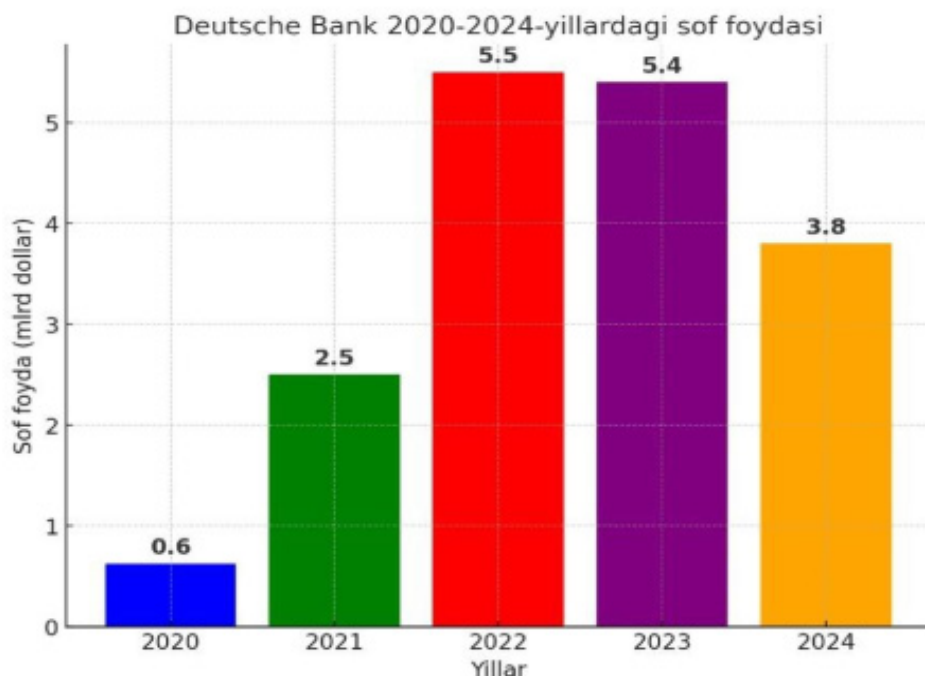
1-rasm. Deutsche Bank daromadlarining yillar kesimidagi taqsimoti (Segmentlar bo'yicha). (mlrd.Evro)¹

¹ Deutsche Bank(www.db.com)ning 2020-2024 yillar yakuni bo'yicha e'lon qilingan yillik hisobotlari ma'lumotlari asosida rasm muallif tomonidan tayyorlangan.

Tahlllardan ko'rinadiki, 2024-yilda Deutsche Bank soliqdan oldingi foydasi 5,3 milliard yevroni tashkil qildi. Bank aksiyadorlariga 2,1 milliard yevro miqdorida dividend to'lashni rejalashtirmoqda.

Deutsche Bank so'nggi yillarda ESG (Environmental, Social, Governance) tamoyillariga alohida e'tibor qaratmoqda. 2024-yilda bank Dow Jones Sustainability Index (DJSI) reytingiga qayta kirdi va ushbu sohadagi sa'y-harakatlarini kengaytirib bormoqda.

2-rasm. Deutsche Bank 2020-2024-yillardagi sof foydasi(mlrd.dollar)²

2-rasm ma'lumotlaridan ko'rinadiki, Deutsche Bank 2020-yilda 0,6 mlrd. dollar sof foydaga erishgan, 2024-yil hisoboti bo'yicha esa, 2024-yilda 3,8 mlrd. dollar daromad olganini ko'rishimiz mumkin. Bu 2020-yilga nisbatan Deutsche Bank sof foydasi 6barobardan ziyod oshganini ko'rishimiz mumkin bo'ladi.

Deutsche bank (Germaniya) mahsulotlar va xizmatlar to'rtta asosiy biznesning har biri bizning iqtisodiyotimizni shakllantiradigan tarkibiy tendentsiyalarga javob berish uchun yaxshi pozitsiyaga ega va butun bankning umumiy tajribasini mijozlarga taqdim etadi:

Korporativ bank – butun dunyo bo'ylab korporatsiyalar va o'rta kompaniyalarni qo'llab-quvvatlay oladigan moliyalashtirish va tranzaksiya banki hamkoridir. Germaniyada Korporativ bank kichik biznes va yakka tartibdagi tadbirkorlarni to'lov va kredit yechimlari, shuningdek, Deutsche Bank, Postbank va FYRST raqamli bankining uchta brendi bo'yicha boshqa bank xizmatlari bilan qo'llab-quvvatlaydi.

Investitsiya banki – keng qamrovli global taklifga ega bo'lib, institutsional va korporativ mijozlarga qat'iy daromadlar va valyuta risklarini boshqarish va likvidlikni ta'minlash, yetakchi moliyalashtirish imkoniyatlari va to'liq manba va maslahat xizmatlarini taqdim etadi.

Xususiy bank – Germaniyadagi nozik mijozlarni moliyalashtirish va investitsiyalar bo'yicha barcha savollar bo'yicha eng kuchli hamkor bo'lib, butun dunyo bo'ylab boy mijozlar va oilaviy tadbirkorlarga maxsus investitsiya yechimlari bilan ta'minlaydi.

Aktivlar boshqaruvi – biznesi aktiv, passiv va muqobil mahsulotlarning keng assortimentini taklif etadi, ular investorlarga har qanday bozor stsenariysi uchun o'zlarini joylashtirish imkonini beradi.

Deutsche Bank korporativ banki korporativ mijozlar, moliya institutlari, investorlar va emitentlarning ehtiyojlarini uchta segmentda ko'rib chiqadi:

- Korporativ g'aznachilik xizmatlarida biz korporativ mijozlarga likvidlikni boshqarish, valyuta ayirboshlash, to'lov, savdoni moliyalashtirish va kreditlash bo'yicha yechimlarni taqdim etamiz. Ushbu xizmatlar g'aznachilikni qoplash bo'yicha guruh tomonidan boshqariladi, u investitsiya banki bilan bo'linmalar o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash uchun yaqindan ishlaydi.

² Deutsche Bank(www.db.com)ning 2020-2024 yillar yakuni bo'yicha e'lon qilingan yillik hisobotlari ma'lumotlari asosida rasm muallif tomonidan tayyorlangan.

- Bizning institutsional mijozlar xizmatlarimiz moliya institutlari, investorlar va emitentlarga naqd pulni institutsional boshqarish, ishonchli va agentlik yechimlari hamda qimmatli qog'ozlar xizmatlarini taqdim etadi.

- Germaniyada biznes-banking segmentimiz kichik biznes va yakka tartibdagi tadbirkorlarni to'lov va kredit echimlari, shuningdek, Deutsche Bank, Postbank va raqamli bank FYRST bo'yicha boshqa bank xizmatlari bilan qo'llab-quvvatlaydi.

Deutsche Bank Korporativ Bankida biz Global Hausbank sifatidagi an'anamizga ishtiyok bilan qaraymiz va moliyaviy xizmatlar kelajagini shakllantirishdan xursandmiz.

Deutsche Bankning investitsiya banki o'zining asosiy kuchli tomonlarini o'zgarmas daromad va valyutalar, kelib chiqish va maslahatlar va tadqiqotlar bo'yicha birlashtirib, boy tajribani birlashtiradi.

Bizning ko'p qirrali yondashuvimiz moliyalashtirish, maslahat, qat'iy daromad va valyutalarni qamrab oladi. Taklif moliyaviy operatsiyalardan tashqariga chiqadi; biz korporativ mijozlarimizga maslahat xizmatlarini ham taqdim etamiz. Bizda qimmatli qog'ozlar bozori bo'yicha ixtisoslashgan bo'linma mavjud bo'lib, u o'rnatilgan kapital va makro tadqiqot qobiliyatlarimiz bilan uyg'un ishlaydi. Ushbu sinergiya mijozlarimizga o'zlarining noyob ehtiyojlariga moslashtirilgan xizmatlarning yaxlit to'plamidan foydalanishlarini ta'minlaydigan maxsus aktsiyalarni sotish bo'yicha guruh tomonidan yanada yaxshilanadi.

Deutsche Bank investitsiya bankida biz muvaffaqiyat individual mahsulotlarga bog'liqligini tushunamiz – bu mijozlarimizga moliyaviy sohaning murakkab manzaralarida ishonch va ravshanlik bilan harakat qilish imkonini beradigan yechimlarni taqdim etish va mustahkam munosabatlarni o'rnatishdan iborat.

Ruxsat etilgan daromadlar va valyutalar bo'limimiz yuqori darajadagi institutsional sotuvlar kuchi, dunyoga mashhur tadqiqot qobiliyati va xorijiy valyuta, kurslar, kreditlar va rivojlanayotgan bozorlarni qamrab olgan tajriba bilan boshqariladi. Bu biznes Deutsche Bankga rivojlanayotgan avtomatlashtirish landshaftiga, tartibga soluvchi kutilmalarga hamda belgilangan daromad, valyuta va rivojlanayotgan bozorlarda standartlashtirish va shaffoflikka talab ortib borayotganiga moslashish imkonini beradi.

Deutsche Bankning Private Bank korporativ bo'limi Germaniyadagi Deutsche Bank va Postbank brendlarining xususiy bank tajribasini hamda o'zining global biznesini boy mijozlar, shuningdek, xususiy mijozlar va kichik va o'rta korxonalar (KO'B) bilan o'z ichiga olgan global tarmoqni birlashtiradi. Germaniyaning ichki bozorida ham, xalqaro miqyosda ham Xususiy bank o'z mijozlariga bir manbadan yuqori sifatli moliyaviy xizmatlarni taklif qiladi.

Bular xususiy mijozlar uchun keng qamrovli xizmatlar va talabchan tadbirkorlar va ularning oilalarini qo'llab-quvvatlashdan tortib Yevro hududining muhim bozorlarida kichik va o'rta kompaniyalar uchun yechimlargacha.

Xususiy bank Korporativ Bank, Investitsiya Banki va DWS bilan bir qatorda Deutsche Bank Groupning to'rtta ustunidan biridir, muassasa aktivlarini boshqarish bo'limi. Deutsche Bank Germaniyaning global tarmog'i va kuchli Yevropa ildizlariga ega yetakchi bankidir.

Barclays Bank — buyuk britaniyalik yirik xalqaro banklardan biridir. U o'zining innovatsion yondashuvlari va mijozlarga xizmat ko'rsatishdagi yuqori standartlari bilan tanilgan. Barclays bank mijozlarga xizmat ko'rsatish tizimida mobil banking, onlayn banking va yangi texnologiyalarni joriy etishda katta muvaffaqiyatlarga erishgan. Bankning xavfsizligi va foydalanuvchilarni himoya qilish tizimlari ham yuqori darajada rivojlangan. Shu bilan birga, Barclays global miqyosda mijozlarga shaxsiy va biznes xizmatlarining keng doirasini taqdim etadi.

Bugungi kunda Barclays Bankining asosiy operatsiyalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

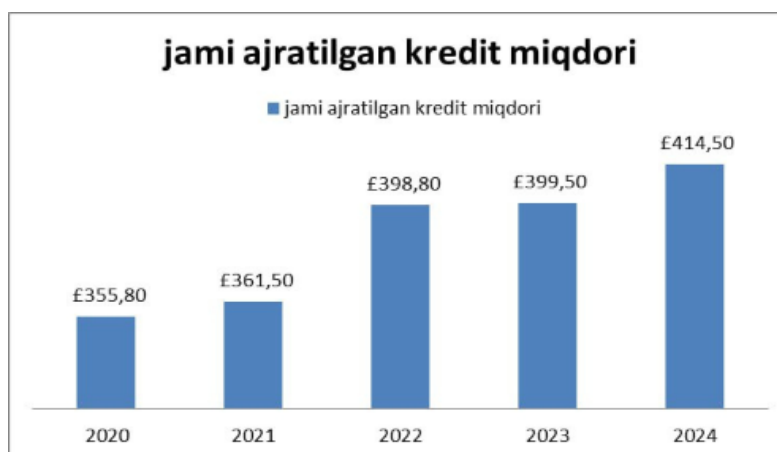
Chakana bank xizmatlari: Barclays o'z mijozlariga to'lovlar, kredit kartalari, omonatlar, shuningdek, bank hisobvaraqlari ochish va boshqalar kabi keng ko'lamlı xizmatlarni taqdim etadi. 2025-yilda bankning raqamli xizmatlari, ayniqsa mobil banking va onlayn banking xizmatlari, katta o'sish sur'atlariga ega.

Investitsiya bankirligi va korporativ bank xizmatlari: Barclays, o'zining investitsiya banki orqali, yirik korporatsiyalar, hukumatlar va boshqa moliyaviy institutlarga IPO (boshqa kompaniyalarni birinchi bo'lib jamoatga chiqarish), korporativ konsalting, m&k (merger va acquisition), moliyaviy analizlar va kapitalni jalb qilish bo'yicha xizmatlar ko'rsatadi.

Xalqaro operatsiyalar: Barclays global bank sifatida, AQSh, Evropa, Osiyo va boshqa mintaqalarda o'z filallarini va xususiy bank xizmatlarini kengaytirgan. Hozirda bank, shuningdek, xalqaro moliyaviy xizmatlar va investorlar bilan ishlashda sezilarli o'rin tutadi.

Texnologiya va innovatsiyalar: Bank raqamli texnologiyalarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi. Barclays, sun'iy intellekt va blockchain texnologiyalarini moliya va to'lov tizimlarida qo'llaydi. Mijozlarga xizmat ko'rsatishni soddalashtirish maqsadida mobil ilovalar va onlayn platformalar taklif qilinadi.

Barclays Bankining iqtisodiy holati oxirgi besh yil davomida bir necha o'zgarishlarga duch keldi. Quyida asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar va trendlar tahlil qilingan.

3-rasm. Barclays Banki tomonidan 2020-2024 yillar davomida jami ajratilgan kreditlar miqdori.(mlrd.funtsterling)³

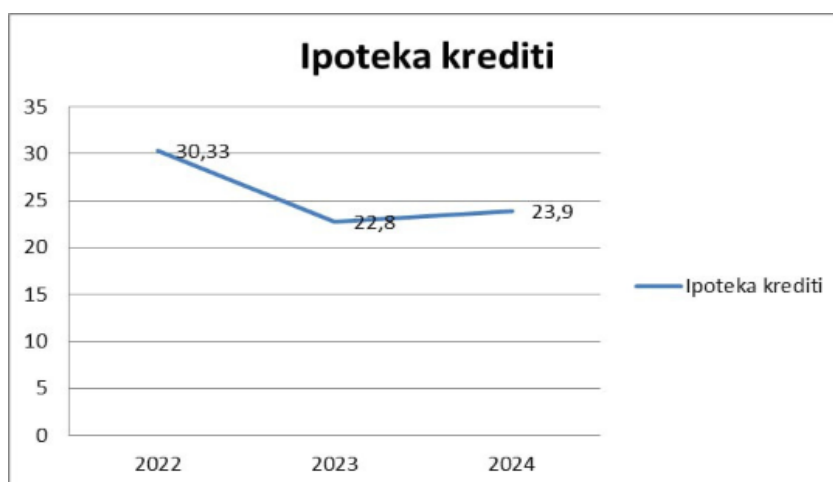
Daromad va foyda: Barclays Bankining daromadlari va foydalari 2020-yilda COVID-19 pandemiyasining ta'siri ostida sezilarli darajada pasaygan. Biroq, 2021-2023-yillarda bank global iqtisodiy tiklanishdan foydalangan holda o'sish sur'atlarini qayd etdi. 2023-yil yakunlariga ko'ra, Barclaysning umumiy daromadi 24 milliard funtni tashkil etdi, bu o'tgan yilga nisbatan 6% o'sishdir. Yirik investitsiyalar, korporativ xizmatlar va raqamli banking xizmatlari bankning daromadini oshirishda muhim rol o'ynadi.

3-rasm ma'lumotlarini tahlil qiladigan bo'lsak, 2020-yilda Barclays banki tomonidan 355,80 mlrd. funt sterling ajratilgan bo'sa, 2024-yilda esa 414,50 mlrd. funt sterling ajratilgandir. Bu esa, 2024-yilda 2020-yilga nisbatan 16,5% ko'p kredit ajratilganini ko'rishimiz mumkindir.

Kredit va risklar: 2020-yilda pandemiyaning moliyaviy ta'siri natijasida Barclays mijozlar uchun kreditlar bo'yicha kechikishlar va umuman kreditlar bo'yicha zarar ko'rdi. Ammo, 2021-yilda moliyaviy ahvol yaxshilandi va bankning kredit portfeli tiklandi. Barclays, shuningdek, kredit risklarini boshqarish uchun ilg'or texnologiyalardan foydalanishni davom ettirdi.

Raqamli xizmatlarning o'sishi: Barclays Banki so'nggi yillarda raqamli xizmatlarga katta e'tibor qaratdi. 2023-yilda bank mobil banking va onlayn bankingning o'sishi orqali yangi mijozlar jalb qilishda muvaffaqiyatga erishdi. Mobil ilovalar orqali amalga oshirilgan tranzaksiyalar miqdori 20% ga oshdi.

Dividendlar va kapital: Barclays Banki o'zining dividend siyosatiga qaytib, aksiyadorlariga dividend to'lashni boshladi. Bank 2022-yil oxiriga borib, o'z dividendlarini 3,5 milliard funtga yetkazdi, bu esa uning moliyaviy barqarorligini ko'rsatadi. Kapitalni boshqarish va kuchli moliyaviy pozitsiya Barclaysning o'sishini davom ettirishiga yordam berdi.

4-rasm. Barclays Banki tomonidan 2022-2024 yillar davomida jami ajratilgan ipoteka krediti miqdori.(mlrd. funtsterling)⁴

3 Barclays Banki(<https://www.barclays.co.>)ning 2020-2024 yillar yakuni bo'yicha e'lon qilingan yillik hisobotlari ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlangan.

4 Barclays Banki(<https://www.barclays.co.>)ning 2020-2024 yillar yakuni bo'yicha e'lon qilingan yillik hisobotlari ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlangan.

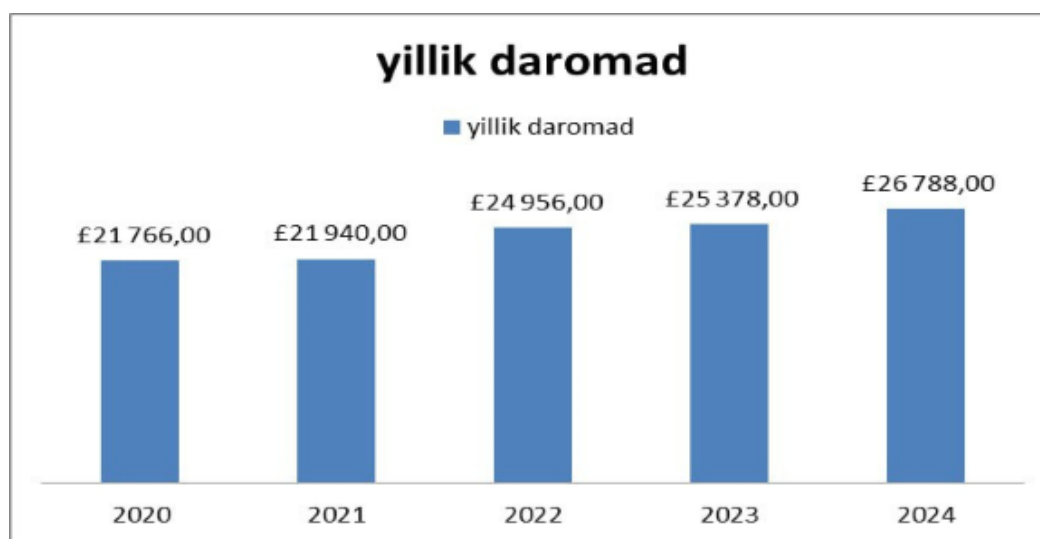

Xalqaro bozorlar: Barclays Banki xalqaro bozorlar, ayniqsa, AQSh va Evropa bozorlarida muvaffaqiyatli faoliyat yuritmoqda. Xalqaro investitsiyalar va xizmatlar ko'rsatish bo'yicha bankning daromadlari yil sayin oshib bormoqda.

Sotsiologik va ekologik mas'uliyat: Barclays, shuningdek, o'zining ijtimoiy va ekologik mas'uliyatini o'z zimmasiga olishda davom etmoqda. U ijtimoiy investitsiyalarni ko'paytirish va atrof-muhitni himoya qilishga qaratilgan yirik loyihalarni amalga oshirmoqda. 2023-yil oxiriga borib, Barclaysning barqaror moliya bo'yicha tashabbuslari muvaffaqiyatli amalga oshirilgan va ekologik jihatdan mas'uliyatli investitsiyalarni 50% ga oshirdi.

4-rasm ma'lumotlaridan tahlil qilishimiz mumkinki, Germaniyaning Barclays Banki 2022-yilda jami ajratgan ipoteka krediti miqdori 30,3 mlrd. Funtsterlingni tashkil qilgan, bu ko'rsatkich 2024-yilda 23,9 mlrd. Funtsterlingni tashkil qilgan. 4-rasmdagi tahlildan shuni xulosa qilishimiz mumkinki, Barclays Banki ipoteka krediti xizmatidan ko'ra boshqa xizmat turlariga ko'proq e'tiborini qaratyapti. Ya'ni ipoteka kreditidan ko'ra boshqa xizmat turlari bankka ko'proq daromad keltiryapti.

5-rasm ma'lumotlaridan bizga Barclays Bankining 2020-2024-yillardagi daromadlarini miqdorini tahlil qilishimiz mumkin. 2020-yilda bankning umumiy yillik daromadi 21766mln. funtsterlingni tashkil qilgan bo'lsa, 2024-yilda esa bankning yillik daromadi 26788mln. funtsterlingni tashkil qilgan. Bundan 2024-yilda 2020-yilga nisbatan bankning yillik daromadi 5022 mln. funtsterlingga ortgan.

5-rasm. Barclays Bankining 2020-2024 yillar davomida yillik daromadi miqdori.(mln.funtsterling)

Buyuk Britaniyaning Barclays Bankining xizmat turlarini O'zbekiston bank tizimiga tatbiq etilishi bo'yicha tavsiyalar quyidagilardan iborat:

1-xizmat turi: Blokcheyn va Kriptovalyutalar Bilan Aloqalar: Barclays, kriptovalyutalar va blokcheyn texnologiyalarini qo'llab-quvvatlaydigan bank operatsiyalarini amalga oshiradi. Masalan, Barclays 2018-yilda blokcheyn texnologiyasini asos qilib olgan birinchi to'lov tizimlarini ishlab chiqdi. Kriptovalyutalar bilan to'lovlar, depozitlar yoki sarmoyalar bo'yicha xizmatlar taqdim etish, an'anaviy bank tizimlaridan farq qiladi va noodatiy yondashuvni anglatadi.

2-xizmat turi: Smart-kontraktlar va Avtomatlashtirilgan Moliyaviy Xizmatlar: Barclays smart-kontraktlarni joriy etgan va avtomatlashtirilgan bank operatsiyalarini yaratgan. Smart-kontraktlar yordamida, masalan, ipoteka kreditlarini olish yoki savdo shartnomalarini amalga oshirish jarayonlari avtomatik ravishda bajariladi. Bu O'zbekiston bank uchun noodatiy va innovatsion yondashuvni anglatadi.

3-xizmat turi: Xalqaro to'lovlar va pul o'tkazmalari: Swift to'lovlari, Korrespond bank xizmatlari va Valyuta konvertatsiya kabi xalqaro to'lovlar.

4-xizmat turi: Kapital bozoriga kirish: Ipo va aksiyalar bozoriga kirish: bu o'z navbatida O'zbekiston kompaniyalari uchun xalqaro fond bozorlariga chiqish imkoniyatini beradi.

O'zbekiston tijorat banklari faoliyatida Germaniyaning Deutsche Banki xizmatlarini joriy qilish bo'yicha takliflar quyidagilardan iborat:

O'zbekiston tijorat banklarida xalqaro fintech integratsiyasi olib boorish lozim. Hozirda Paypal, Stripe kabi tizimlar ishlaymaydi;

To'liq online banklarga Neobanklarga o'tish-hali faqat mobil ilovalarga bog'liq;

Rivojlangan mamlakatlardak cashback tizimini joriy qilish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xorijiy mamlakatlar banklarida xizmatlar amaliyoti, ayniqsa, global iqtisodiyotning rivojlanishi bilan bog'liq ravishda joriy davrda dolzarb ahamiyatga ega. Banklar nafaqat o'z mamlakatlaridagi iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash, balki transmilliy korporatsiyalar va xalqaro savdo operatsiyalarini amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Xalqaro banklar global moliya tizimining asosiy o'yinchisi sifatida xizmat ko'rsatish amaliyotlarida o'zlarining yondashuvlari va innovatsiyalari bilan ajralib turadi.

Deutsche Bank: Germaniyaning eng yirik banklaridan biri bo'lib, xalqaro savdo va investitsiyalar sohasida kuchli pozitsiyalariga ega. Deutsche Bank xalqaro miqyosda kuchli tarmog'iga ega bo'lib, moliyaviy xizmatlarni turli mintaqalarda taqdim etadi, bu esa global bozorlarda faoliyat yuritayotgan korporatsiyalar uchun foydalidir.

Barclays Bank: Buyuk Britaniyaning yirik xalqaro banklardan biridir. U o'zining innovatsion yondashuvlari va mijozlarga xizmat ko'rsatishdagi yuqori standartlari bilan tanilgan. Barclays bank mijozlarga xizmat ko'rsatish tizimida mobil banking, onlayn banking va yangi texnologiyalarni joriy etishda katta muvaffaqiyatlarga erishgan.

Umuman olganda, xorijiy mamlakatlar banklaridagi xizmatlar amaliyoti global iqtisodiy o'zgarishlarga moslashish, innovatsion yechimlarni qidirish va mijozlarga yuqori sifatli xizmat ko'rsatishni ta'minlash orqali davom etmoqda. Bu banklar xalqaro biznesni rivojlantirishda va iqtisodiy integratsiyani kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Rakhmatov T.S. Improving the practice of commercial banks introducing new types of banking services // Academic Journal of Digital Economics and Stability, Volume 35, Nov-2023, 139-146 pages.
2. Raxmatov T.S. Bank tizimida an'anaviy operatsiyalar orqali tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirish // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, № 00058, mart-aprel, 2022-y.
3. Umarov Abdulquddus Abdilxatovich. Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish. 1146 bet. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT 2023-yil, dekabr. № 11-12-sonlar <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>
4. Raxmatov T.S. Bank tizimi samaradorligini oshirishda chakana bank xizmatlarining o'rni // Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal, 10/2023, 30.10.2023, 812-817 betlar.
5. Barclays Banki (<https://www.barclays.co.ning>) 2020-2024 yillar yakuni bo'yicha e'lon qilingan yillik hisobotlari
6. Deutsche Bank (www.db.com) ning 2020-2024 yillar yakuni bo'yicha e'lon qilingan yillik hisobotlari

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
